

СТАНОВИЩЕ

за работата на доц. д-р Тодор Румянов Полименов
участник в конкурса за професор
по професионално направление **2.3 Философия (Логика)**
за нуждите на СУ „Св. Климент Охридски”
от проф. дфн Александър Кънев

Конкурсът за професор по 2.3. Философия /Логика/ е обявен от СУ „Св. Климент Охридски” в бр. 44 на „Държавен вестник” от 29.05.2018 със срок от три месеца от публикуването на съобщението. Единствен кандидат по този конкурс е доц. д-р Тодор Румянов Полименов, преподавател към катедра „Логика, етика, естетика” към Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Кандидатът е представил за участие в конкурса монографичен труд *Истина и смисъл. Категории на логическия анализ на езика* (УИ „Св. Климент Охридски”), както и три статии.

Тодор Румянов Полименов е роден на 26.12.1972 г. в гр. София. През 1990 г. завършва Софийската Математическа гимназия „Паисий Хилендарски”. Следва философия в СУ „Св. Климент Охридски”, където се дипломира като магистър с работа на тема „Понятието за логическото при Готлоб Фреге и Едмунд Хусерл”. През следващата година е приет за редовен докторант към катедра „Логика, етика и естетика” при Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, където печели конкурс за асистент по логика през 2003 г. През 2006 г. защитава успешно докторска дисертация на тема „Готлоб Фреге и възникването на модерната логика”. Тогава става и главен асистент.

Хабилитира се към катедра „Логика, етика и естетика” през 2013 г. с монография на тема *Субстанции, универсалии, пропозиции. Метафизика и философия на езика*, като продължава да бъде неин член и досега. От назначаването му за асистент досега доц. Т. Полименов води курсове в бакалавърската степен и магистърската степен на теми, свързани основно с философската логика и аналитичната философия.

Доц. Полименов е сред най-значимите и международно утвърдени представители на аналитичната философия в България. Със своите трудове и великолепни преводи той постави начало на изследването на идеите на Фреге у нас, като получава и подобаващо международно признание за приносите си. Категорично свидетелство за това е скорошното спечелване на стипендия на една от най-престижните фондации за наука в света „Александър фон Хумболт”, както и редовните му участия в силни международни конференции. Яснотата и професионализмът на неговите разработки са впечатляващи.

Тези констатации се потвърждават напълно и от монографичния труд „Истина и смисъл. Категории на логическия анализ на езика”. В него е представена цялостна и убедително защитена картина на връзката между логика и език, както и на методите, които ни осигурява модерната логика за разбиране на отделните феномени на езика и отношението им към мисленето и реалността. Особено впечатление прави органичното единство между историческото и систематичното измерения на изследването. Постиженията на модерната логика и характерните ѝ черти се разглеждат и анализират в контекста на стройно изградена концепция за тенденциите в развитието на логиката и философията от античността до наши дни: от Платон и Аристотел през средновековните схващания и школата на

Пол Роял до Фреге, Витгенщайн, Карнап и Крипке. Тази концепция помага да се открие новото в модерната логика и в съвременните подходи към феномена на езика, както и да се вникне по-дълбоко в основанията за тях. Същевременно тя има и важно метафилософско измерение, върху което акцентира заглавието на монографията. Специфично за философията е, че трудно се постига съгласие по истинността на философските твърдения. Това налага рефлексия върху причините за разногласията във философията и основната форма, която тази рефлексия придобива през XX век, е на анализ на смисъла на изказванията: за да постигнем съгласие относно истината на това, което казваме, първо трябва да сме достатъчно наясно с неговия смисъл. В рамките на аналитичната философия основните методи за проясняване на смисъла идват от модерната логика. Така последната не е просто една дисциплина наред с другите, а методологически централна за философската практика.

Началните глави на монографията дискутират предмета на логиката, нейното историческо развитие и особеностите на философското ѝ тематизиране. В съгласие със съвременните схващания като предмет на логиката се определят формално-валидните заключения. Това се приема и от критици на класическата логика като Грeъм Прийст, според когото логиката изследва „какво действително е валидно: какво наистина следва от какво” (срв. Priest, G. “Revising Logic”, in: P. Rush (ed.) *Metaphysics of Logic*, Cambr. Univ. Press, 2014, p. 212). Същевременно доц. Полименов застъпва и по-специфичната теза, че логическите закони „не са отнесени към света”, а към „езика, с който говорим за света и по-точно неговите структури” (стр. 25). Тя хармонира с концепцията за историческото развитие на философията, защитавана от автора в хабилитационния му труд и отстоявана и в това изследване, според която философията е била

метафизически ориентирана в античността и средновековието, епистемологически центрирана през Новото време и лингвистично насочена през XX век, като основанието за обрата към езика е тъкмо спомената вече необходимост от рефлексия върху смисъла на философските твърдения. Може би най-видни представители на възгледа за логиката като отнасяща се до структурите и правилата на езиковото репрезентиране са (късния) Витгенщайн и Карнап. Други значими фигури в аналитичната философия обаче са склонни да заемат по-традиционната позиция, че логиката се отнася в крайна сметка до (най-общите черти на) света, например Ръсел, Куайн, Тарски, а в последните десетилетия Р. Брандъм и Т. Уилямсън (вж. по този въпрос Sher, G. *Epistemic Friction: An Essay on Knowledge, Truth, and Logic*, Oxford Univ. Press, 2016, pp. 255-259). Тази по-традиционна позиция печели привърженици и с оглед на метафизическия обрат в съвременната аналитична философия през последните десетилетия. Повечето от неговите застъпници смятат, че метафизика, епистемология и философия на езика не са йерархично подредени, а взаимозависими: логическите условия за истиност са тясно свързани не само с най-общите (езикови) условия на репрезентиране на нещата, но и с най-общите условия на тяхното съществуване.

След като очертава предмета на логиката, доц. Полименов реконструира сбито, но същевременно много ясно етапите на развитие на логиката от Аристотел през Пол Роял до съвременността, като разбираемо акцентът пада върху модерната логика и по-точно пропозиционалната и предикатната логика като нейни основни части. След това се дискутира въпросът за отношението между логика, философска логика и философия на логиката. Авторът представя различните употреби на израза 'философска логика' в съвременната философия. Той се използва, за да реферира полето на философска

рефлексия върху модерната формална логика: върху естеството на основните ѝ категории, методи и резултати. Посочени са съществените методологически разлики между формална и философска логика: докато първата процедира преобладаващо синтетично, втората си служи с аналитичния метод. Друга централна употреба на ‘философска логика’ се отнася до приложението на инструментариума на модерната логика към дискусиата на собствено философски въпроси, т.е. с нея се има предвид своеобразна логическа философия. Трета разпространена употреба на ‘философска логика’ засяга интенционалните логики – например деонтична логика и епистемична логика. Монографията набляга върху философската логика в първото от представените значения. Реконструирани са различните парадигми на философстване върху логиката, като се аргументира тяхното съвпадение с основните парадигми във философията изобщо: на ориентация съответно към реалността (античност и средновековие), мисленето (Ново време) и езика (съвременност). Монографията е щяла да спечели още с евентуална кратка дискусия на темата за некласическите логики и по-общо на въпроса дали има една истинна логика или има място за логически плурализъм. Този въпрос става все по-належащ с оглед на интензивното разработване на некласически логики в последните няколко десетилетия. Някои от тях изглеждат важни за разбирането на естествения език, други (напр. квантовата логика) се използват при опитите да се осмисли по-добре квантовата физика, а трети (като параконсистентните логики) се използват за решаването на семантични парадокси, развитието на параконсистентна математика или създаването на софтуерни програми за работа с противоречива информация.

След като конструира убедителна историко-систематична рамка за дискусия на отношението между логика и език, доц. Полименов я изпълва постепенно със съдържание по забележително ясен начин. Първо се обясняват основите на теорията на речевите актове на Остин и Сърл. След това се дискутират утвърдителната реч, пропозициите, семантичната функция на съобщителните изречения, важната разлика между 'type' и 'token'. Така е подготвена почвата за представяне на истинно-кондиционалната семантика в нейния генезис, систематични особености и ограничения. По-детайлно се разглежда същността на категоричните съждения, генерализациите, елементарните изречения, като внимателно се претеглят основания за или против определени позиции. В последната глава се мотивира необходимостта от интензионално надграждане на логиката, за да се обогати инструментариума за анализ на смисловото измерение на езиковата комуникация. Като цяло представената монография е с първостепенно значение за философската логика у нас и от огромна полза за студентите и всички, които искат да се запознаят по-отблизо с историята и съвременното състояние на тази дисциплина и нейната роля в съвременната философска практика.

Другите публикации, с които участва кандидатът, затвърждават впечатленията, че работата му върху Фреге и историята на ранната аналитична философия се радва на признание не само у нас, но и в международен план.

Тодор Полименов е чудесен преподавател и високо уважаван колега. Участва в университетски и международни проекти, във връзка с които у нас гостуваха и изнасяха лекции известни аналитични философи. Води и множество спецкурсове, редовно участва и в международни научни конференции, на някои от които е и съорганизатор.

Заключение: Цялостната изследователска, преподавателска, организаторска и преводаческа работа на доц. Тодор Полименов категорично показва, че той напълно заслужава да бъде избран за професор по философия (логика) в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Убедено препоръчвам на колегите от научното жури единодушно да подкрепят неговата кандидатура.

София, 03.11.2018

проф. дфн Александър Кънев